

Nr 37.

Utlåtande med anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser angående val av lantbruksombud.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 70 av herr *Hallagård* och II: 71 av herrar *Larsson* i Luttra och *Svensson* i Vä, har hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda sådana ändrade bestämmelser angående val av lantbruksombud att en väsentlig förenkling av förfaringssättet kommer till stånd.

Rörande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till framställningen i motionerna.

Över motionerna ha yttranden inhämtats av *lantbruksstyrelsen* och av *Hushållningssällskapens förbund*.

Lantbruksstyrelsens utlåtande, som är dagtecknat den 16 februari 1950, innehåller i huvudsak följande.

Redan när förslag framlades om proportionella val av lantbruksombud hystes betänkligheter däremot, då det befarades att valförrättningarna skulle bli onödigt betungande. Enligt vad lantbruksstyrelsen under hand erfarit är Hushållningssällskapens förbund för närvarande sysselsatt med en utredning rörande valdeltagande m. m. vid förenämnda val och kostnaderna därför. Något slutgiltigt resultat av undersökningen föreligger ännu ej, men det synes bland hushållningssällskapen råda den uppfattningen, att nu gällande ordning är för omständlig och dyrbar. Hushållningssällskapens önskemål torde därför vara, att en förenkling av förfaringssättet vid val av lantbruksombud bör komma till stånd.

Även lantbruksstyrelsen har den uppfattningen, att ett förenklat valförfarande är önskvärt. Frågan härom bör därför enligt styrelsens mening upptagas till omprövning. Huruvida den utredning, som kan anses erforderlig, bör verkställas i administrativ eller annan ordning, synes böra ankomma på Kungl. Maj:ts prövning.

Hushållningssällskapens förbund har anfört i utlåtande den 2 mars 1950.

Val av lantbruksombud enligt härför nu gällande bestämmelser har endast ägt rum en gång, nämligen vid det val, som förrättades inom hushållningssällskapen under år 1949. Erfarenheterna av ifrågavarande bestämmelser äro därför förhållandevis ringa, men det är, liksom motionärerna framhållit, ett allmänt omdöme inom hushållningssällskapen, att valen blivit mera komplicerade och omständliga än vad behövt är. Kostnaderna för valen bliva också betydande, icke minst genom det föreskrivna, upprepade kungörandet, vilket måste ske genom tidningsannonsering.

Vid fjolårets val var valdeltagandet förhållandevis ringa, såväl numerärt som procentuellt. Detta torde främst stå i samband med att olika meningss-

riktningar inom flertalet hushållningssällskap gingo fram med gemensamma valseddlar. Endast där sådana valseddlar ej förekommo synes valdeltagandet ha överstigit tjugofem procent. Även med hänsyn till det förhållandevis låga antalet röstberättigade synas vallokalerna knappast behöva hållas öppna under så lång tid som nu är föreskrivet.

Inom hushållningssällskapen råder sålunda den uppfattningen, att ifrågavarande valsystem bör förenklas. I anslutning härtil har Östergötlands läns hushållningssällskap hos förbundet hemställt, att förbundet måtte låta verkställa en utredning angående förenkling av valsystemet och därefter hos Kungl. Maj:t hemställa om de ändringar i kungörelsen om val av lantbruksombud (nr 927/1947), vartill utredningen giver anledning. Förbundets styrelse har på grund av sagda framställning beslutat att i första hand införskaffa uppgifter från hushållningssällskapen om kostnader, valdeltagande m m., avseende det under år 1949 förrättade valet, ävensom de synpunkter, som förefinnas inom sällskapet i fråga om för dessa val nu gällande bestämmelser. Ifrågavarande uppgifter ha ännu så länge inte inkommit till förbundet från samtliga hushållningssällskap och någon sammanställning eller bearbetning av dessa har därför icke kunnat göras.

Även enligt förbundsstyrelsens mening bör en förenkling ske i tillvägagångssättet vid val av lantbruksombud och denna torde kunna genomföras utan att de huvudprinciper, som legat till grund för utformandet av de nuvarande valbestämmelserna, ändras. Förbundsstyrelsen vill därför tillstyrka i förevarande motioner framfört förslag och är givetvis villig att ställa ovan nämnda från hushållningssällskapen inkommande uppgifter och synpunkter till förfogande vid utarbetandet av de ifrågasatta ändringarna i valbestämmelserna.

Utskottet.

I fråga om val av lantbruksombud, varom förmåles i 5 § kungörelsen den 10 juli 1947 (nr 394) med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation, gälla de genom kungörelsen den 5 december 1947 (nr 927) om val av lantbruksombud meddelade bestämmelserna. Enligt dessa skall varje hushållningssällskap för sådant val indela sällskapet område i valkretsar ävensom bestämma, huru många ombud som skola utses för varje valkrets. För varje ombud skall väljas minst en suppleant. Ombud och suppleanter väljas för en tid av fyra år. Valet skall inom varje valdistrikt förrättas inför en valnämnd.

Varje år, då val av ombud skall äga rum, skall sällskapet förvaltningsutskott för ett vart valdistrikt upprätta en röstlängd. Senast sex veckor före valet skall förvaltningsutskottet dels tillställa valnämndens ordförande röstlängden för att av denne hållas tillgänglig för allmänheten under viss tid, minst två veckor, dels ock utfärda och i en eller flera av länets mest spridda tidningar låta införa kungörelse angående tillhandahållandet av röstlängden och ordningen för framställande av anmärkningar mot densamma. Rättelse i röstlängden kan därefter vidtagas i viss ordning.

Kungörelse om förrättande av val av lantbruksombud skall utfärdas av förvaltningsutskottet och senast två veckor före valet införas i en eller flera av länets mest spridda tidningar.

Röstsammanräkning skall verkställas av förvaltningsutskottet valkretsvis vid offentlig förrättning. Tid och ställe för sammanräkningen skola senast en vecka i förväg kungöras i en eller flera av länets mest spridda tidningar.

Av utredningen i ärendet synes framgå, att det är ett utbrett önskemål att ifrågavarande valförfarande skall förenklas. Hushållningssällskapens förbund har på egen hand påbörjat en undersökning för att utröna de närmare erfarenheterna från det val, som förrättades år 1949, och är villigt att ställa det material, som kan komma förbundet tillhanda, till förfogande för ett eventuellt utarbetande av de ifrågasatta ändringarna i valbestämmelserna.

Då de nuvarande bestämmelserna tillämpats endast vid ett val, torde det dock enligt utskottets mening ännu vara för tidigt att bilda sig någon uppfattning om vilka förenklningar som eventuellt kunna genomföras utan att äventyra det syfte, som man ville nå med 1947 års bestämmelser. Härvid vill utskottet understryka, att det väsentliga är, att olika meningsriktningar bland hushållningssällskapens medlemmar skola få möjlighet att göra sig gällande.

Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på spørsmålet och jämväl kommer att taga del av förbundets utredning. Motionernas syfte torde härmed vara i huvudsak tillgodosett.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att motionerna I: 70 och II: 71 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson*, Anderberg, Jon Jonsson, Henry Johansson*, Bror Nilsson, Bertil Andersson, Isaksson och Hugo Osvald*; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Antby, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Jonsson i Järvsand, Svensson i Ljungskile, Nilsson i Varuträsk*, Svensson i Vä* och Mårtensson i Smedstorp*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.